

לעילוי נשמת
שלום בן משה

המשנה עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים
The Mishnah with Commentaries, Vowelized and Organized

כלים
פרק א'

וּטְמֵא מֵת - אָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת. אֲבָל כָּלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת הֵן כְּמֵת עֲצָמוֹ, וְהַנוֹגֵעַ בָּהֶן נֶעֱשֶׂה אֵב הַטּוֹמְאָה. וְכָלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּאָדָם שֶׁנִּטְמָא בְּמֵת אוֹ בְּאָדָם שֶׁנִּגְעַת בְּכָלִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת הֵווּ אֵב הַטּוֹמְאָה, וּטְמֵאִים טּוֹמְאֵת שְׁבַעַת כְּאָדָם, כְּדַתְנִן פֶּרֶק קָמָא דְאֵהְלוֹת. אֲבָל כָּלִי חָרָס וְאוֹכְלִים וּמִשְׁקִים שֶׁנִּגְעוּ בְּמֵת אֵין נֶעֱשִׂים אֵב הַטּוֹמְאָה. וְדוֹקָא יִשְׂרָאֵל נֶעֱשֶׂה אֵב הַטּוֹמְאָה כְּשֶׁנִּגְעַת בְּמֵת. אֲבָל לֹא נִכְרִי. וְכֵן נִפְלַ שְׁנוּלַד בֶּן שְׁמוּנָה אֵינוֹ מִקְבַּל טּוֹמְאָה אִם נִגַע בְּמֵת.

וּמְצוֹרֵעַ בְּיָמֵי סְפָרוֹ - מְצוֹרֵעַ שֶׁהוֹחֵלֵט בְּאֶחָד מִן הַנִּגְעִים וְנִתְרַפָּא, וְהוֹכְשֵׁר בְּצַפְרִים וְעֵץ אֲרוֹז וְשֵׁנֵי תוֹלַעַת וְתַגְלַחַת, וְיֹשֵׁב מִחוּץ לְאֵהְלוֹ שְׁבַעַת יָמִים, וּבְשְׁמִינֵי מִבֵּיא קְרִבְנוֹתֵיו. וְאוֹתָם שְׁבַעַת יָמִים קְרוּיִין יָמֵי סְפָרוֹ, וּמִטְמֵא אָדָם, דְּנִאָמַר כִּיבוּס בְּגָדִים בְּיָמֵי חִילוּטוֹ, וְנִאָמַר כִּיבוּס בְּגָדִים בְּיָמֵי סְפָרוֹ - מַה לְהֵלֵךְ מִטְמֵא אָדָם, אִף כָּאֵן מִטְמֵא אָדָם.

וּמִי חִטָּאת שְׂאִין בָּהֶם כְּדִי הִזְיָה - מִטְמֵאוֹ בְּמַגְע. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן כְּדִי הִזְיָה, מִטְמֵאוֹ אִף בְּמִשְׂא, לְטְמֵא אָדָם לְטְמֵא בְּגָדִים. דְּכֹתִיב (במדבר י"ט כא) "וּמִזֶּה מִי הַנִּגְדָה יִכַּבֵּס בְּגָדָיו, וְהַנוֹגֵעַ בְּמִי הַנִּגְדָה יִטְמָא עַד הָעֶרֶב", וְרַבּוֹתֵינוּ לְמַדּוֹ שֶׁהַמִּזְיָה טְהוֹר, וְלֹא בֹא הַכְּתוּב אֵלָא לִיתֵן שִׁיעוֹר לְנוֹשֵׂא שְׂצָרִיף שִׁיְהִיָּה בּוֹ כְּדִי הִזְיָה. וְחִילֵק הַכְּתוּב בֵּין מִים לְמִים, לוֹמַר לָךְ מִים שֵׁישׁ בָּהֶן כְּדִי הִזְיָה מִטְמֵאִים אָדָם לְטְמֵא בְּגָדִים, וְשְׂאִין בָּהֶן כְּדִי הִזְיָה מִטְמֵאִים אָדָם לְטְמֵא אוֹכְלִים וּמִשְׁקִין, וְלֹא לְטְמֵא בְּגָדִים.

הָרִי אֵלוֹ מִטְמֵאִין אָדָם וְכָלִים בְּמַגְע, וְכָלִי חָרָס בְּאֵוִיר, וְאֵינָם מִטְמֵאִין בְּמִשְׂא.

כלים
פרק א'

אבות הטומאות: השרץ, ושכבת זרע, וטמא מת, והמצורע בימי ספרו, ומי חטאת שאין בהם כדי הזיה.

הַשְּׂרָץ - שְׁמוּנָה שְׂרָצִים הַכְּתוּבִים בַּפָּרָשַׁת וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי (ויקרא י"א כט) "הַחֹלֵד וְהַעֲכָבֵר וְהַצֵּב לְמִינֵהוּ וְהָאֲנָקָה וְהַכַּחַת וְהַלְטָאָה וְהַחֹמֶט וְהַתְּנֻשְׁמֹת", הֵן אֲבוֹת הַטּוֹמְאוֹת לְטְמֵא אָדָם וְכָלִים הַנוֹגְעִים בָּהֶם בְּמוֹתָם.

וְשִׁיעוֹרָן לְטְמֵא בְּכַעֲדָשָׁה, שֶׁפֶן הַחֹמֶט תַּחֲלִילת בְּרִיתוֹ בְּכַעֲדָשָׁה. אֲבָל הָאֲבָרִים אֵין לָהֶם שִׁיעוֹר - אֲפִילוֹ פְּחוֹת מְכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרָץ מִטְמֵאִין.

וְדוֹקָא כְּשֶׁהוּא לַח הַשְּׂרָץ מִטְמֵא, וְאֵינוֹ מִטְמֵא זָבֵשׁ, דְּכֹתִיב (ויקרא י"א לב) "וְכָל אֲשֶׁר יְפוּל עָלָיו מִמֶּה בְּמוֹתָם" - כְּעֵין מוֹתָם.

וְשִׁיעוֹרָה לְרוֹאָה, בְּמִשְׁהוֹ, אֲפִילוֹ כְּעֵין חוֹדֵל. אֲבָל דְּנִכְרֵי אֵינָה מִטְמֵאָה אֲפִילוֹ מִדְּרַבָּנָן, דְּקָרִיו שֶׁל נִכְרֵי טְהוֹר גְּמוּר. וְכֵן שִׁיעוֹרָה זָרַע שֶׁל קֶטֶן נִמְי לֹא מִטְמֵאָה, דְּכֹתִיב (ויקרא ט"ו טז) "וְאִישׁ כִּי תִצֵּא מִמֶּנּוּ שִׁיעוֹרָה זָרַע" - "אִישׁ", וְלֹא קֶטֶן פְּחוֹת מִכֵּן תִּשַׁע שָׁנִים וַיּוֹם אֶחָד, דְּאֵין בִּיאָתוֹ בִּיאָה.

וְשִׁיעוֹרָה לְרוֹאָה, בְּמִשְׁהוֹ, אֲפִילוֹ כְּעֵין חוֹדֵל. וְלַנוֹגֵעַ, בְּכַעֲדָשָׁה. וְדוֹקָא שִׁיעוֹרָה זָרַע לְחָה מִטְמֵאָה, דְּכֹתִיב "שִׁיעוֹרָה זָרַע" - בְּרִיאָה לְהִזְיָע.

וּמִדְּלֹא קַחֲשִׁיב תִּנָּא דִּידָן בַּעַל קָרִי בְּהַדִּי אֲבוֹת הַטּוֹמְאוֹת, שְׁמַע מִינָה דְּאֵינוֹ אֵלָא רֵאשׁוֹן לְטּוֹמְאָה, וְהִכִּי תִנָּן בְּסוּף מִסְכַּת זָבִים (פרק ה' משנה יא) "בַּעַל קָרִי כְּמַגַּע שְׂרָץ" - דְּלֹא הָוִי אֵלָא רֵאשׁוֹן.

כלים פרק א'

השני, כיון שהגביה הקצה שבו הנבילה מחמת הכרעתו, נטמא טומאת היסט, דהוי כנושא.

וחשובי בגדים במגע - כלומר: מנועים הבגדים מטומאה אי איכא מגע בלא משא. שהנוגע בנבילה או כמי הנדה ואינו נושא, אינו מטמא אפילו בגדים שעליו, כדכתיב (ויקרא י"א כד) "הנוגע בנבלתם טמא עד הערב", ולא נזכר שם כיבוס בגדים. וכמי הנדה נמי כתיב (במדבר י"ט כב) "והנפש הנוגעת תטמא עד הערב".

חשובי, לשון מניעה, כמו (בראשית כ"ב יב) "ולא תשכח את בנד".

ג למעלה מהן בועל נדה, שהוא מטמא משכב תחתון פעליון.

למעלה מהן בועל נדה - כתיב ביה (ויקרא ט"ו כד) "ותהי נדתה עליו" - למדנו שהוא מטמא משכב ומושב פנדה, וכתיב בתריה "וכל המשכב אשר עליו יטמא", ואין צריך לומר, אלא לפרושי "ותהי נדתה עליו" דרישא אמת, והכי קאמר: האי "ותהי נדתה עליו" שאמרתי לה, לא אמרתי אלא לענין שיהיה אב הטומאה כנדה - מה היא מטמאה אדם וכלי חרס, אף הוא מטמא אדם וכלי חרס. אבל לעשות משכב ומושב - "כל אשר ישכב עליו יטמא" הוא, ולא יטמא אדם וכלים כמשכב הנדה שמטמא אדם וכלים, אלא דין ראשון לטומאה יש לו, שמטמא אוכלים ומשקין בלבד.

שהוא מטמא משכב תחתון פעליון - כלומר: משכב תחתון של בועל נדה פעליונו של זב - מה עליונו של זב, היינו כלים שעל גבי הזב, כגון עשר מצעות זו על גב זו, וכולן על גבי הזב, בין שנגע בהן הזב בין שלא נגע. טמאין ומטמאין אוכלין ומשקין אבל לא אדם וכלים, אף תחתונו של בועל נדה, דהיינו המצעות שתחתיו, מטמאין אוכלים ומשקין ולא אדם וכלים. דאילו תחתונו של זב וזבה ונדה ויולדת, אפילו עשר מצעות זו על גב זו ואחד מן הטמאין הללו פעליון, כולן שתחתיו טמאין ומטמאין אדם וכלים.

כלים פרק א'

וכלי חרס באויר - כשנפלה טומאה באויר כלי חרס, בין נגעה בכלי בין לא נגעה, נטמא הכלי. ואם נגעה הטומאה בכלי מבחוץ, לא נטמא בנגיעה זו, דכתיב (ויקרא י"א לג) "וכל כלי חרש אשר יפול מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא" - מתוכו נטמא, ואינו נטמא מאחוריו.

ואינם מטמאין במשא - דכל הנד אבות הטומאות דחשיבי הקא כתיב בהו הנוגע, ולא כתיב בהו הנושא.

ב למעלה מהם נבילה, ומי חטאת שיש בהם כדי הנזה, שהם מטמאין את האדם במשא לטמא בגדים במגע, וחשובי בגדים במגע.

מטמאים את האדם במשא - משהגביה אחד מהן, בין בידו בין שהגביהו חבירו על כתיפו. ואפילו שלא נגע הוא בטומאה, או שהיתה הטומאה קשורה בחבל והגביה הטומאה על ידי החבל, כיון שהניע כוכד הדבר הטמא בעצמו, נטמא האדם טומאת משא לטמא בגדים שעליו, או כל בגדים וכלים שהוא נוגע בהן, חוץ מקלי חרס, כל זמן שהטומאה על גביו.

אבל לאחר שפרש מן הטומאה אינו מטמא כלים בנגיעה, לפי שהנושא את הטומאה, לאחר שפרש ממנה אינו אלא ראשון לטומאה, ואין כלים מקבילים טומאה אלא מאב הטומאה. ואפילו בזמן שהוא נושא את הטומאה, אינו מטמא אדם וכלי חרס, אלא שאר כלים בלבד.

ואין לה טמא טומאת משא אלא האדם בלבד, ולא כלים ולא אוכלים ומשקים. שאם היו כלים רבים זה על גב זה, ונבילה או מי נדה בכלי העליון, לא נטמאו הכלים התחתונים במשא כל זמן שלא נגעו בנבילה או כמי הנדה. וכן אוכלים ומשקים אין טמאים טומאת משא דגבי טומאת משא כתיב "לכם", ודרשינן לכם הם מטמאים במשא, ואין מטמאים לא כלים ולא אוכלים ומשקים במשא.

וכשם שהנבילה מטמאה במשא, כך מטמאה בהיסט, שהיסט ממין משא הוא. כגון שהיה עץ מונח בראש האילן או בראש הכותל, ונבילה בקצה אחד של העץ, ובא אדם והכריע בקצה

כלים פרק א'

למעלה מהן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו, ודם הנדה, שהן מטמאין במגע ובמשא.

למעלה מהן זובו של זב וכו' - משום דהנהך דחשיב ואזיל מטמאין בכל שהן במגע ובמשא, ובוכל נדה אין מטמא עד שישא את כולו, משום הכי קתני למעלה מהן, כלומר: דהנהך דחשיב הן למעלה מבוכל נדה, לפי שהן מטמאין בכל שהן, מה שאין כן בבוכל נדה.

שהם מטמאין במגע ובמשא - ששנה מגען למשאן, דבין במגע בין במשא מטמאין אדם לטמא בגדים וכלים, חוץ מאדם וכלי חרס.

למעלה מהן מרקב, שהוא מטמא תחת אבן מסמא.

מרקב - התפוס של אוכף קרוי מרקב. שהאוכף עצמו שאדם רוכב עליו טמא משום מושב, והתפוס שלו טמא משום מרקב.

שהוא מטמא תחת אבן מסמא - אבן גדולה וכבדה, כדכתיב (דניאל ו' יח) "והיתית אבן חדא ושומת על פום גופא". ואם היתה אבן גדולה על גבי התפוס של מרקב והזב תופס בה, אף על פי שאין כבדו של זב ניכר על המרקב, נטמא התפוס שתחת האבן משום מרקב.

למעלה מן המרקב, משקב, ששנה מגעו למשא.

למעלה מן המרקב משקב - דבאבן מסמא מטמא משקב כמו מרקב, ועוד חמור ממנו דשנה מגעו למשא לטמא אדם לטמא בגדים. מגעו בהדיא כתיב ביה (ויקרא ט"ו ה) "ואיש אשר יגע במשקבו יכבס בגדיו". ומשא, דלאחר שהזכיר הכתוב דין מגע המשקב ודין מגע של מרקב, נאמר "והנושא אותם יכבס בגדיו", אלמא במשקב בין מגע בין משא טעונים פיבוס בגדים, אבל במרקב חילק הכתוב בין מגע למשא, דכתיב (ויקרא ט"ו ט) "וכל המרקב אשר ירכב עליו הזב יטמא", ואילו יכבס בגדיו לא כתיב.

למעלה מן המשקב, הזב, שהזב עושה משקב, ואין משקב עושה משקב.

כלים פרק א'

ואין משקב עושה משקב - דכתיב (ויקרא ט"ו ד) "כל המשקב אשר ישקב עליו הזב יטמא" - זב עושה משקב, ואין משקב עושה משקב, והילכך אם נגע משקב הזב בכלים, אינם אלא ראשון לטומאה. נמצא זב למעלה ממשקב.

ד' למעלה מן הזב, זבה, שהיא מטמאה את בועלה.

שהיא מטמאה את בועלה - טומאת שבעה. דגבי נדה כתיב (ויקרא ט"ו כד) "ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים", וכתיב נמי גבי זבה (ויקרא ט"ו כה) "פימי נדתה תהיה טמאה היא", ודרשין "תהיה טמאה" - לרבות את בועלה, "היא" - היא מטמאה את בועלה, ואין הזב מטמא את מה שבוכל טומאת שבעה, אלא טומאת מגע ומשא.

למעלה מן הזבה, מצורע, שהוא מטמא בביאה.

למעלה מן הזבה מצורע - דמצורע עושה משקב ומושב כזבה, וחמור ממנה, שהוא מטמא בביאה - כשבא אל הבית טמא כל מה שבבית, ואף על פי שלא נגע, דכתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה מושבו" - מלמד שמושבו טמא. מכאן אמרו מצורע שיושב תחת האילן וטהור עובר, נטמא הטהור. ואם טהור יושב תחת האילן ומצורע עובר, לא נטמא הטהור. וכן כנגד המנוגע ובאבן המנוגעת.

ודוקא מצורע בימי חלוטו, אבל בימי ספרו, דהיינו לאחר תגלחת וצפרים, אינו מטמא בביאה, ואינו מטמא במשקב ומושב.

למעלה מן המצורע, עצם פשעורה, שהוא מטמא טומאת שבעה.

למעלה מן המצורע עצם פשעורה שהוא מטמא טומאת שבעה - דכתיב (במדבר ל"א כד) "וכבסתם בגדיכם ביום השביעי וטהרתם" - כל הטומאות שאתם מטמאין במת, לא יהיו פחותים משבעה.

ואף על גב דמצורע חמור מעצם פשעורה,

כלים
פרק א'

דמצורע מטמא כל אשר באוהל כשבא אל האוהל, ועצם פשעורה אינו מטמא באוהל, מפל מקום במעלה זו מיהא עצם פשעורה חמור – שמתמא טומאת שבעה.

וכן כל הני למעלה למעלה דחשיב, לאו לכל מילי קאמר דחמור בפני מן הראשון, דהרבה מהן יש שיש חומרא בראשון שאינה בשני, אלא לאותה מעלה שהוא מונה בלבד קאמר שהשני חמור.

חמור מכולם, המת, שהוא מטמא באוהל, מה שאין כולם מטמאין.

חמור מכולם מת - יש מהן חמורים ממת, שזב וזכה עושים משכב ומושב ומטמאין באבן מסמא, ומת אינו עושה משכב ומושב ואינו מטמא באבן מסמא. ומפל מקום במעלה זו מת חמור מכולן – שמתמא באוהל.

וימה שמצורע מטמא בביאה, אין טומאתו כטומאת אוהל, דאם הכניס ידו לבית המנוגע, טהור. ואפילו נכנס כולו חוץ מחטמו, טהור, דביאה במקצת לאו שמה ביאה. ואפילו מחיצה מצלת בבית שהמצורע שם, כדתנן בנגעים סוף פרק י"ג: "נכנס לבית הכנסת עושים לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים, נכנס ראשון ויוצא אחרון". וכל כהאי גוונא במת מטמא באוהל.

אי נמי, יש חילוק בין מצורע יושב למצורע עובר כדפרישנא לעיל, מה שאין כן במת.

ה עשר טומאות פורשות מן האדם:

עשר טומאות פורשות מן האדם - עשר מעלות זו למעלה מזו יש בטומאות הפורשות מן האדם.

מחוסר כיפורים, אסור בקודש ומותר בתרומה ובמעשר.

מחוסר כיפורים - כגון מצורע מוחלט, וזב בעל שלש ראיות, וזבה, ויולדת, שטבלו והעריב שמשן, אסורין לאכול קדשים עד שיביאו כפרתן, ומותרין בתרומה.

חזר להיות טבול יום, אסור בקודש ובתרומה ומותר במעשר.

כלים
פרק א'

חזר להיות טבול יום - טמא שטבל ולא העריב שמשו.

אסור בקודש ובתרומה - ופוסל אותם אם נגע בהן.

חזר להיות בעל קרי, אסור בשלשתן.

חזר להיות בעל קרי - שיצא ממנו שכבת זרע ולא טבל.

חזר להיות בועל נדה, מטמא משכב תחתון כעליון.

חזר להיות בועל נדה - והא דלא תני חזר להיות טמא מת שהוא חמור מבעל קרי – דטמא מת אב הטומאה ובעל קרי אינו אלא ראשון, והדר לתני חזר להיות בועל נדה דחמור מטמא מת – שמתמא משכב התחתון כעליון, משום דהנך עשר טומאות פורשות מן האדם, וזו טומאת מגע היא.

משכב תחתון כעליון - משכב התחתון של בועל נדה כעליונו של זב – מה עליונו של זב טמא לטמא אוכלים ומשקין, אבל לא אדם וכלים, אף תחתונו של בועל נדה טמא לטמא אוכלים ומשקין, לא אדם וכלים.

חזר להיות זב שראה שתי ראיות, מטמא משכב ומושב, וצריך ביאת מים חיים, ופטור מן הקרבן.

שראה שתי ראיות מטמא משכב ומושב - וצריך לספור שבעה נקיים. דהכי תנן פרק קמא דמגילה משנה ג': "אין בין זב הרואה שתי ראיות לזב שראה שלש ראיות, אלא קרבן".

וצריך ביאת מים חיים - דכתיב בזב (ויקרא ט"ו יג) "ורחץ בשרו במים חיים". אבל שאר כל הטמאים סגי להו במי מקנה.

ראה שלש, חייב בקרבן.

חייב בקרבן - האמור בפרשת מצורע גבי זב. וכל זמן שלא הביא קרבן הוי מחוסר כיפורים.

חזר להיות מצורע מוסגר, מטמא בביאה, ופטור מן הפריעה ומן הפרימה, ומן התגלחת ומן הצפרים. ואם היה מוחלט, חייב ככולן.

מצורע מוסגר - שמסגירו הפהן שכעת ימים

כלים

פרק א'

לראות אם יולדו בו סימני טומאה.

מטמא בביאה - אם בא אל הבית, נטמא כל אשר בבית.

ופטור מן הפריעה ומן הפרימה - דלא אמרה תורה "בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע" אלא במצורע מוחלט.

ומן התגלחת ומן הצפרים - דמוחלט שנתרפא מביא צפרים ומגלח את כל שערו, ומוסגר לא.

פירש ממנו אבר שאין עליו בשר פראוי, מטמא במגע ובמשא, ואינו מטמא באוהל.

שאין עליו בשר פראוי - כדמפרש בסיפא, כדי להעלות ארוכה.

מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באוהל - דבמגע כתיב (במדבר י"ט יח) "ועל הנוגע בעצם" - משמע בין יש בו בשר פראוי, בין אין בו בשר פראוי, ובטומאת אוהל כתיב (במדבר י"ט טז) "או בעצם אדם או בקבר" - ועצם אדם משמע עד שיהיה בו בשר וגידים ועצמות.

ואם יש עליו בשר פראוי, מטמא במגע ובמשא ובאוהל.

שיעור בשר פראוי, כדי להעלות ארוכה. רבי יהודה אומר: אם יש במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב, יש בו להעלות ארוכה.

במקום אחד כדי להקיפו בחוט ערב - שאם יחתוך הבשר שעל האבר לחוטים שיש בעבין כחוט ערב, שהוא יותר עב מחוט השתי כפלים, ויהיה בהן כדי להקיף את האבר, בידוע דבהכי הוא מעלה ארוכה. ואין הלכה כרבי יהודה.

עשר קדושות הן:

עשר קדושות הן - אידי דאידי דאידי לעיל במעלות של טומאות זו למעלה מזו, תנא נמי הקא מעלות של קדושות זו למעלה מזו.

ארץ ישראל מקודשת מפל הארצות. ומה היא קדושתה? שמביאים ממנה העומר והביכורים ושתי הלחם, מה שאין מביאים פן מפל הארצות.

כלים

פרק א'

שמביאין ממנה העומר - דכתיב (ויקרא כ"ג י) "וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר" - "קצירה", ולא קציר חוצה לארץ.

והביכורים - דכתיב (דברים כ"ו ב) "ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך".

ושתי הלחם - דכתיב (ויקרא כ"ג יז) "ממושבותיכם תביאו לחם".

עירות המוקפות חומה מקודשות ממנה, שמשלחים מתוכן את המצורעים, ומסבבין לתוכן מת עד שירצו.

עירות המוקפות חומה - מימות יהושע בן נון. דבמצורע כתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה מושבו" - חוץ למחנה ישראל, וכשכבש יהושע את הארץ, קידש העירות שהיו מוקפות חומה בימיו, שיהיו כמחנה ישראל להשתלח משם מצורעים.

ומסבבים לתוכן מת - מותר לנשאו בעיר מקום למקום, עד מקום שירצו טובי העיר לקברו שם.

יצא, אין מחזירין אותו.

יצא - המת מן העיר.

אין מחזירים אותו - בעיר לקברו שם, ואפילו רצו טובי העיר. דכיון דיצאה טומאה מן העיר, אין מכניסין אותה בתוכה.

לפנים מן החומה מקודש מהם, שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני.

לפנים מן החומה - מחומת ירושלים.

שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני - דכתיב (דברים י"ב ה) "ובאת שמה והבאתם שמה וגו'", וכתוב (דברים י"ב יז) "לא תוכל לאכול בשעריך וגו'".

הר הבית מקודש ממנו, שאין זבים ונבות, נדות ויולדות, נכנסים לשם.

הר הבית - חמש מאות אמה על חמש מאות אמה הגה, ובו הגה בית המקדש בנוי. ומשם מתחיל מחנה ליה, ושיעורו עד שער ניקנור,

כלים פרק א'

דינו גזרו על טבול יום שלא יכנס לעזרת נשים, דכתיב (דברי הימים ב' ה) "וישמור ירושלים ביה"ל לפני החצר החדשה", ואמרו בגמרא: "מאי החצר החדשה? שחידשו בה דברים, ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לונה". ולא בכל מחנה לונה גזרו, אלא בעזרת נשים בלבד.

וגזרו על טבול יום ולא גזרו על מחוסר פיפורים, לפי שטבול יום אסור בתרומה, ומחוסר פיפורים מותר בתרומה, וכל שטומא אתו תמורה מחבירו, תמור שילוחו משילוח חבירו.

עזרת ישראל מקודשת ממנה, שאין מחוסר פיפורים נכנס לשם, ותיבין עליה חטאת.

עזרת ישראל - לפנים מעזרת נשים היתה, אורף מאה ושלישים וקמח על רוחב אחת עשרה. וכן עזרת פהנים היתה אורף מאה שלישים וקמח על רוחב אחת עשרה, וראשי פספסין היו מבדילים בין עזרת ישראל לעזרת הפהנים.

שאין מחוסר פיפורים נכנס לשם - הוא הדין דהוי מצי למתני שאין טהור נכנס לשם עד שיטבול, דהכי תנן בפרק אמר להן הממונה: "אין אדם טהור נכנס לעזרה עד שיטבול".

ותיבין עליה חטאת - הטמאים שנכנסו שם בשגגה.

עזרת הפהנים מקודשת ממנה, שאין ישראל נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם - לסמיכה לשחיטה ולתנופה.

לסמיכה - לסמוך ידו על ראש קרבנו. ואי אפשר אלא בבבועלים, דכתיב: "וסמך את ידו" - ולא יד שלוחו.

לשחיטה - שהשחיטה כשרה בזר. ואף על פי שאפשר בכהנים, ואפשר נמי לזר לשחוט בעזרת ישראל, אפילו הכי לא אסרו לישראל ליכנס בעזרת פהנים לשחוט הקרבן.

ולתנופה - דכהן מניח ידו תחת יד הבבועלים ומניף.

כלים פרק א'

משער ניקנור ולפנים מחנה שכינה, ומחר הבית ולחוץ עד חומת ירושלים מחנה ישראל.

שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם - דכתיב (במדבר ה' ב) "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" - שומע אני ששולחן יוצאים למקום אחד, תלמוד לומר במצורע: "בדד ישב" - אלמא אינו משולח למקום שזב וטמא מת משולחים.

ומה מצורע שטומאתו תמורה, תמור שילוחו משילוח חבירו, דכתיב (ויקרא י"ג מו) "מחוץ למחנה מושבו", לפיכך משולח חוץ לירושלים, אף זבים וזבות נדות ויולדות שטומאתן תמורה מטומאת מת - שעושות משכב ומושב ומטמאות באבן מסמא, מה שאין כן בטומאת מת - תמור שילוחן משילוח חבירן.

נמצאת אומר: מצורע משולח חוץ לירושלים שהיא כנגד מחנה ישראל, וזבים וזבות נדות ויולדות משולחות מחר הבית שהוא מחנה לונה, ומותרות בירושלים, וטמא מת ואפילו מת עצמו מותר בהר הבית, ומשולח משער ניקנור ולפנים שהוא מחנה שכינה.

החיל מקודש ממנו, שאין גוים וטמא מת נכנסים לשם.

החיל - לפנים מחומת הר הבית הנה כותל גבוה עשרה טפחים, והוא נקרא סורג, ולפנים ממנו החיל עשר אמות.

שאין נכרים וטמאי מתים נכנסים לשם - אף על גב דרבנן גזרו על הנכרים שיהיו כזבים לכל דבריהם, לענין שילוח מחנות לא גזרו עליהו אלא כטמאי מתים. והאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים, היינו מדרבנן, דמדאורייתא אפילו בעזרת נשים שרי, שכל זה מחנה לונה עד עזרת ישראל, ששם שער ניקנור.

עזרת נשים מקודשת ממנו, שאין טבול יום נכנס לשם, ואין חייבים עליה חטאת.

עזרת נשים - לפנים מן החיל היתה, אורף מאה ושלישים וקמח על רוחב מאה ושלישים וקמח.

שאין טבול יום נכנס לשם - יהושפט ובית

כלים פרק א'

ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה, שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם. ההיכל מקודש ממנו, שאין נכנס לשם שלא רחויץ ידים ורגלים.

בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין פרועי ראש ובעלי מומין נכנסים לשם - בגמרא בהקומץ רבה (מנחות כ"ז) מוכיח דכל הני מעלות דתני השתא, כגון הנכנס לעזרת פהנים שלא לצורך, וכן בעלי מומין ופרועי ראש שנכנסו בין האולם ולמזבח, כולוהו מעלות דרבנן הן, וכך קבלתיה מרבותי.

אבל הרמב"ם סבירא ליה דכולהו מדאורייתא - בעלי מומין דכתיב (ויקרא כ"א יח) "פי כל איש אשר בו מום לא יקרב", ופרועי ראש, דאמר רחמנא לאהרן ולבניו שהיו במשכן (ויקרא י"ו) "ראשיכם אל תפרעו".

ואף על פי שלשון התוספתא מסייע לדברי הרמב"ם, קבלת רבותי נראית לי עיקר.

והאי דלא חשיב תנא קמא שתויי יין ושלא רחויץ ידים ורגלים בהדי בעלי מומים ופרועי ראש, כדחשיב להו רבי יוסי בסיפא, משום דבעלי מומין ופרועי ראש פסולין בגופן, הילכף שילוחן חמור. אבל שתויי יין ושלא רחויץ ידים ורגלים פסולין מתמת דבר אחר, הילכף לא החמיר בשילוחן כל כף.

קודש הקדשים מקודש מהם, שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הפיפורים בשעת העבודה.

אלא כהן גדול ביום הפיפורים - דכתיב (ויקרא ט"ז ב) "ואל יבוא ככל עת אל הקודש, בזאת יבוא וכו'".

בשעת העבודה - ארבע פעמים נכנס שם - אחת להקטיר קטורת, שניה להזות מדם הפר, שלישית להזות מדם השעיר, רביעית להוציא הפך והמחטה. ואם נכנס חמש פעמים, חייב מיתה.

אמר רבי יוסי: בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שנה להיכל - שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחויץ ידים

כלים פרק א'

ורגלים נכנסים לשם, ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה.

ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה - בין בשעה שמקטירים קטורת במזבח הזהב שבהיכל, בין בשעה שפנה גדול מקטיר קטורת לפני ולפנים, כל העם פורשים מבין האולם ולמזבח, ואין צריך לומר מן ההיכל.

ותנא קמא פליג אדרבי יוסי, וסבר דבשעה שמקטירין קטורת בהיכל הוא דפרשי מבין האולם ולמזבח, אבל כשמקטיר קטורת לפני ולפנים, אין העם פורשים אלא מן ההיכל בלבד, ולא מבין האולם ולמזבח. והלכה כתנא קמא.

ועשר קדושות דתנן במתניתין, והנך אחד עשר ניהו! פירשו הגאונים דארץ ישראל אינה ממנן הקדושות, לפי שבשאר קדושות יש בהן כבוד למקום, שמונעים ממנו קצת טומאות, או שמונעים מקצת בני אדם ליכנס אליו, ואין בסתם ארץ ישראל קדושה זו. והבאת ביפורים ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים אינם כקדושות הללו.

ואית דמפרשי דתנא קמא דחשיב עשר קדושות, רבי יוסי היא, דאית ליה דבין האולם ולמזבח שנה להיכל בחמשה דברים, ולדידיה לא הוה אלא עשר.

